

Κεφάλαιο 10

Οι αγώνες των Σουλιωτών

Οι ανυπότακτοι Σουλιώτες πρωταγωνίστησαν σε πολλές επαναστατικές ενέργειες εναντίον των Τούρκων. Πολλοί γνωστοί είναι οι αγώνες τους εναντίον του Αλή Πασά των Ιωαννίνων.

▲ Χαρακτικό με φανταστική παράσταση του Σουλίου, Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

Οι κάτοικοι του Σουλίου ήταν βοσκοί που μιλούσαν ελληνικά και αρβανίτικα. Συχνά έκαναν επιδρομές στα χωριά του κάμπου, για να εξασφαλίσουν ζώα και γεννήματα. Οι δύσκολες συνθήκες ζωής των Σουλιωτών, η πολύχρονη ενασχόλησή τους με τα όπλα, η άριστη γνώση του εδάφους, το ομαδικό πνεύμα και κυρίως η εξαιρετική τους τόλμη, τους είχαν μεταμορφώσει σε ικανότατους πολεμιστές. Οι Σουλιώτες συνήθιζαν να πολεμούν οχυρωμένοι πίσω από φυσικά εμπόδια. Δρούσαν ακόμη και τη νύχτα, ενώ δεν δίσταζαν να επιτεθούν με τα σπαθιά τους σε μεγαλύτερο αριθμό αντιπάλων, αιφνιδιαζοντάς τους.

Μάταια οι Τούρκοι προσπαθούσαν να υποτάξουν τους Σουλιώτες. Το Σούλι, απέχοντας 20 χιλιόμετρα από τη θάλασσα, μπορούσε να προμηθεύεται χρήματα, όπλα και πυρομαχικά, τα οποία έστελναν από τα Επτάνησα οι ξένες δυνάμεις κάθε φορά που συγκρούονταν με την *Υψηλή Πύλη*.

Περισσότερο αποτελεσματικός, ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων πέτυχε με διάφορους τρόπους να διώξει από το Σούλι ορισμένους από τους αρχηγούς, αδυνατίζοντας έτσι την άμυνά του. Τελικά οι Τούρκοι κατάφεραν να κατακτήσουν το Σούλι το 1803, μετά από πολλές προσπάθειες. Κατέλαβαν τον οχυρό λόφο Κούγκι, όμως ο καλόγερος Σαμουήλ, που τον κρατούσε ελεύθερο ως την τελευταία στιγμή, ανατινάχθηκε μαζί τους. Τότε κάποιοι Σουλιώτες έσπασαν τον κλοιό των Τούρκων με έφοδο και πέρασαν τελικά στην Κέρκυρα, ενώ οι υπόλοιποι *συνθηκολόγησαν*, αφού τους υποσχέθηκαν ότι θα εγκαταλείψουν με ασφάλεια το Σούλι και θα καταφύγουν με τα όπλα τους στην Πρέβεζα.

Οι Σουλιώτες στα Επτάνησα υπηρέτησαν αρχικά τους Ρώσους και στη συνέχεια τους Γάλλους κυρίαρχους. Το 1820, λίγο πριν τη Μεγάλη Επανάσταση, κλήθηκαν από τους Τούρκους να κατοικήσουν μόνιμα στο Σούλι, με τον όρο να βοηθήσουν το Σουλτάνο να εξοντώσει τον Αλή Πασά, με τον οποίο βρισκόταν σε πόλεμο. Οι Σουλιώτες συμφώνησαν και επέστρεψαν στα χωριά τους, αποκρούοντας με επιτυχία τους στρατιώτες του Αλή Πασά που έρχονταν εναντίον τους. Το 1822, όμως, έμειναν αβοήθητοι. Καταπονημένοι, εγκατέλειψαν οριστικά το Σούλι και διασκορπίστηκαν στη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο. Κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Επανάστασης του 1821 πολλοί Σουλιώτες ανέπτυξαν σημαντική δράση ως οπλαρχηγοί, έχοντας τη φήμη των γενναίων και αδάμαστων πολεμιστών του έθνους.

Γλωσσάρι

Γεννήματα: Τα δημητριακά.

Υψηλή Πύλη: Η Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Συνθηκολογώ: Υπογράφω συμφωνία συνήθως μετά από πόλεμο.

Οι πηγές αφηγούνται...

1. Επιστολή των κατοίκων του Σουλίου στον Αλή Πασά (απόδοση στα νέα ελληνικά)

«Βεζύρ Αλή Πασά σε χαιρετούμεν.

Η πατρίς μας είναι απείρως γλυκύτερα και από τα πουγκεία* σου, και από τους ευτυχείς τόπους, τους οποίους υπόσχεσαι να μας δώσεις. Όθεν* ματαίως κοπιάζεις, επειδή η ελευθερία μας δεν πωλείται, ούτε αγοράζεται σχεδόν με όλους τους θησαυρούς της γης, παρά με το αίμα και θάνατον έως του τελευταίου Σουλιώτου. (Όλοι οι Σουλιώτες μικροί και μεγάλοι)».

Χριστόφορου Περραιβού, *Ιστορία Σύντομος του Σουλίου και Πάργας*, τόμ. 1, Παρίσι 1803, σ. 54.

* πουγκεία = χρηματικά ποσά

* όθεν = γι' αυτό

2. Οι άγραφοι νόμοι των Σουλιωτών

«Τα έθιμα και οι θεσμοί των Σουλιωτών υποχρέωναν κάθε πατριώτη να είναι ευσπλαχνικός προς τους ομογενείς και τους ομοθρήσκους του και σε κάθε περίπτωση να τους βοηθά. Να είναι επίσης πιστός στη θρησκεία του και άσπονδος εχθρός της οθωμανικής τυραννίας. Όποιος ήταν δειλός στον πόλεμο, όλοι τον περιφρονούσαν. Επίσης κατέκριναν όποιον είχε πληγωθεί στην πλάτη, γι' αυτό και οι ηλικιωμένοι που ήταν γονείς γενναίων ανδρών συνήθιζαν να περηφανεύονται στις συναναστροφές τους και να λένε: “Ευχαριστώ το Θεό γιατί τα παιδιά μου σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν στη μάχη και κανένας δεν χτυπήθηκε από πίσω”. Αυτά πίστευαν για τη γενναιότητα και τη δειλία και γι' αυτό οι Σουλιώτες ποτέ δεν έδειχναν τα νώτα τους στους εχθρούς, αλλά έπρεπε ή να νικήσουν ή να σκοτωθούν ένδοξα».

Λάμπρου Κουτσονίκα, *Γενική Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, τόμ. 1, Αθήνα 1863, σσ. 24-25.

(Απόδοση στα νέα ελληνικά)

Ματιά στο παρελθόν

Επαφές των Σουλιωτών με τους Ρώσους

Οι Σουλιώτες βρίσκονταν για καιρό σε επαφή με τους Ρώσους, με σκοπό να οργανώσουν από κοινού επανάσταση εναντίον των Οθωμανών Τούρκων. Τον Απρίλιο του 1790 μια αντιπροσωπεία από τους Σουλιώτες έγινε δεκτή από την Αυτοκράτειρα της Ρωσίας Αικατερίνη και ζήτησε τη βοήθειά της για να απελευθερωθούν, όπως έλεγαν, οι απόγονοι «των αρχαίων Αθηναίων και Λακεδαιμονίων». Η τσαρίνα υποσχέθηκε να προσφέρει τη βοήθειά της, ωστόσο οι υποσχέσεις της δεν πραγματοποιήθηκαν στο βαθμό που οι Έλληνες περίμεναν.

Η Αικατερίνη Β', Πετρούπολη, Πινακοθήκη Πέτερκοφ

▶
Ο Αλή Πασάς
των Ιωαννίνων

▲ Σουλιώτης, έγχρωμη χαλκογραφία, Αθήνα, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη

▲ Σουλιώτης, έγχρωμη λιθογραφία

▲ Ο Σουλιώτης οπληρχηγός Λάμπρος Τζαβέλλας μπροστά στον Αλή Πασά, λιθογραφία, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

▲ Άποψη του Σουλίου, λιθογραφία επιχρωματισμένη

Ερωτήματα

- Για ποιους λόγους οι Σουλιώτες ήταν γνωστοί ως ικανότατοι πολεμιστές;
- Ποιο ήταν το υπέρτατο αγαθό για τους Σουλιώτες με βάση τα κείμενα των πηγών;